

FINANȚAREA NERAMBURSABILĂ CA OPORTUNITATE PENTRU COMPENSAREA ÎNCASĂRILOR BUGETARE REDUSE PE TIMP DE CRIZĂ

Dr. Lorena DUDUIALĂ POPESCU
Universitatea "Constantin Brâncuși" Tg-Jiu

Declinul economic, constatat în prezent la nivelul țării noastre, este legat în mod direct de criza financiară parcursă de țările dezvoltate, care și-au expus semnificativ activele bancare. Contextul internațional nefavorabil determină și în țara noastră căderea pieței creditului (care a cunoscut o expansiune fulminantă în ultimii ani) și, implicit, blocarea surselor de finanțare a sectorului privat. Consecințele acestor fenomene constau în: reducerea sau falimentarea activității multor firme, neachitarea de către acestea a taxelor și impozitelor la bugetul public, având ca urmare neonorarea cheltuielilor în sectorul bugetar.

În dorința de a găsi noi surse de finanțare pe fondul crizei actuale, m-am oprit asupra fondurilor nerambursabile de la Uniunea Europeană care pot contribui la înlăturarea dificultăților manifestate de reducerea veniturilor bugetare. Consider că acest articol este important și în contextul în care criza financiară, prezentă și în România, are efecte dezastruoase asupra economiilor emergente dependente de importurile masive de capital de pe piețele externe.

În condițiile crizei economice și financiare existente în prezent, problema care face obiectul analizei este în ce măsură fondurile provenite de la Uniunea Europeană sub forma finanțării nerambursabile pot compensa comprimarea economiei naționale.

1. Finanțarea dezvoltării – terminologie și conținut

Pentru a-mi putea desfășura studiul, am pornit de la analiza termenului de finanțare, care m-a condus la definirea acestuia în sens larg și restrâns:

- În sens larg, ea reprezintă orice acțiune de furnizare a unor fonduri bănești necesare entității finanțate pentru îndeplinirea unui scop.

- În sens restrâns, constă în alocarea de fonduri de la bugetul de stat sau din alte surse cu titlu nerambursabil.

În opinia mea, sensul larg al finanțării se referă mai ales la faptul că aceasta include atât utilizarea fondurilor bănești cu titlu definitiv, cât și cu caracter rambursabil.

În urma cercetării derulate, am constatat că finanțarea implică minimum două părți din care una, emitentul sau finanțatorul, dispune de resurse financiare, iar cealaltă, debitorul sau beneficiarul, necesită fonduri mai numeroase decât posibilitățile sale. De asemenea, în procesul finanțării, se menționează, pe lângă scopul finanțării, și termenul pentru care se acordă finanțarea. Consider că scopul general al finanțării este dezvoltarea economică și socială a societății prin: reabilitarea/dezvoltarea infrastructurii, crearea de noi locuri de muncă, îmbunătățirea nivelului de trai, creșterea competitivității produselor și serviciilor, sprijinirea populației aflate în dificultate etc. Progresul economic este influențat de factori precum resursele naturale, cantitatea și calitatea resurselor umane, ponderea sectoarelor economice în structura PIB-ului, nivelul cercetării tehnico-științifice, dezvoltarea infrastructurilor etc.

Studiul experiențelor statelor din Uniunea Europeană ne-a condus spre menținerea ipotezei că, în primul rând, finanțarea trebuie alocată infrastructurii care are ca impact dezvoltarea celorlalte sectoare economice. Însă, în anii de criză, tocmai proiectele de infrastructură (transporturi, mediu, telecomunicații și energie) au de suferit. Nu lipsită de importanță este și investiția în resursele umane prin educație, formare continuă, politici sociale și activarea unei legături permanente între cercetare și inovare. Dar toate acestea necesită surse de finanțare care, în contextul unei crize financiare, sunt mult diminuate.

2. Necesitatea finanțării dezvoltării economice regionale

Finanțarea dezvoltării sub forma fondurilor nerambursabile de la Uniunea Europeană este prezentă, de regulă, la nivel regional. Aceasta a apărut din nevoia amplificării și dezvoltării economiilor regionale, astfel ca firmele să beneficieze ușor de finanțare pentru proiectele lor, dar trebuie să facă față și cerințelor derivate din schimbările structurale care apar la nivel macroeconomic. Noua economie bazată pe inovare și cunoaștere, pe mediu și prevenirea riscurilor, necesită investiții în infrastructură, dar și în cercetare, inovare și dezvoltare regională durabilă. Finanțarea dezvoltării regionale apare ca indispensabilă pentru crearea de noi întreprinderi și, implicit, locuri de muncă prin realizarea de incubatoare de afaceri¹ (pepiniere de întreprinderi), dar și parcuri tehnologice sau industriale și se circumscrie obiectivelor naționale. Acest tip de finanțare este absolut necesară deoarece în regiuni sunt multe întreprinderi cu potențial și care se pot dezvolta și crește nivelul de trai al locuitorilor din zonă. Deși se presupune că întreprinderile ar trebui să găsească ușor finanțare pentru proiectele lor, întrucât există în teritoriu filiale ale instituțiilor financiare, acestea nu sunt dispuse a finanța proiectele de interes local.

Finanțarea dezvoltării regionale este absolut necesară și în administrațiile publice deoarece le îmbunătățește și modernizează, devenind mai transparente și mai eficiente. În urma studiului realizat cu privire la nevoile de finanțare regională, am constatat că aceasta este o cerință pentru înfăptuirea politicii economice a statului, pentru dezvoltarea și modernizarea întreprinderilor mici și mijlocii, pentru crearea și modernizarea infrastructurii, pentru realizarea politicii sociale, pentru modernizarea orașelor și satelor și pentru implementarea tehnologiilor.

Cercetarea legăturii dintre finanțarea din fonduri nerambursabile și sursele bugetare, în contextul crizei actuale, m-a condus la veridicitatea ipotezei conform căreia acest tip de finanțare este singura care poate compensa resursele financiare pierdute ca urmare a restrângerii activităților economice la nivel național, deoarece recesiunea economică manifestată, în prezent, în România, dar și în alte state dezvoltate ale lumii, stârnește ample dezbateri cu privire la noi surse de finanțare care au ca scop acoperirea reducerii încasărilor la bugetul public.

3. Particularitățile finanțării regionale

Analiza informațiilor și studiul proceselor economico-sociale mi-a permis să evidențiez în acest studiu pentru prima dată și particularitățile finanțării regionale.

a. Finanțarea dezvoltării economice regionale este axată, cum sugerează și denumirea sa, pe aspecte teritoriale. Mai precis, în cazul dezvoltării regionale, finanțarea se orientează doar spre regiunea sau zona respectivă, însă vizează prin acest transfer și obiective de ordin național. De asemenea, în literatura de specialitate² se spune că dezvoltarea regională a României este "un proces amplu, complex și de durată", la baza căruia stau "un ansamblu coerent de obiective, priorități și mijloace privind realizarea sa sau metode de atingere a obiectivelor politicii de dezvoltare regională". Astfel, dacă considerăm că regiunile sunt părți integrale ale economiilor naționale, efectele acestor investiții se regăsesc și la nivel macroeconomic sub forma unor venituri bugetare.

b. Finanțarea dezvoltării economice regionale presupune cofinanțarea din partea beneficiarului. Reglementările privind fondurile nerambursabile ale Uniunii Europene pentru dezvoltarea regională³ prevăd ca rata maximă de contribuție de care poate beneficia România la nivelul unui program operațional să fie de 85% pentru toate resursele. Cofinanțarea va fi asigurată, potrivit Cadrului Strategic Național de Referință, de la bugetul de stat și, respectiv, de la bugetele locale de către autoritățile publice locale. În același timp, ar putea exista posibilitatea ca, datorită capacității financiare scăzute de a asigura cofinanțarea, multe proiecte să nu poată prinde viață, deși ele ar fi necesare.

¹ Incubatoarele de afaceri sunt structuri create pentru a spijini dezvoltarea afacerilor aflate la început de activitate.

² Moșteanu, T. – *Finanțe publice - Note de curs și aplicații pentru seminar*, ediția a III-a revizuită, Ed. Universitară, 2011, p. 92

³ www.anamob.ro/fonduri/fonduri_structurale.pdf

c. O altă trăsătură constă în orientarea finanțării spre dezvoltarea anumitor segmente ale activității economice și sociale. Finanțarea dezvoltării regiunilor constă în investiții publice în infrastructură locală și regională (transport, mediu, școli, spitale, rețele de telefonie, internet etc.), în sprijinirea afacerilor și creșterea ocupării, formării resurselor umane și a serviciilor sociale. Toate aceste investiții au ca scop promovarea unei dezvoltări economice și sociale durabile și echilibrate ale regiunilor și, implicit, ale națiunilor, crearea de noi locuri de muncă, protejarea mediului înconjurător, creșterea adaptabilității forței de muncă, precum și dezvoltarea patrimoniului cultural și turistic ale acestora.

d. Finanțarea dezvoltării economice regionale presupune utilizarea cu prioritate a veniturilor locale. Dezvoltarea regională presupune ca în statele cu o structură regionalizată (Franța, Spania) și regim administrativ descentralizat, colectivitățile teritoriale locale să aibă capacitate și interese publice proprii, distincte de interesele publice ale statului. Însă, datorită faptului că, în România, regiunile⁴ sunt persoane nonjuridice, specializate în probleme regionale, ele nefiind autonome pe plan bugetar, la fel precum alte entități (prefecturi, consilii județene, primării), acestea nu dispun de resurse, bazându-se exclusiv pe finanțări de la bugetul public sau comunitar. Însă, prin activitățile pe care le generează, aceste finanțări nerambursabile pot îngroșa resursele bugetare.

e. Finanțarea dezvoltării economice regionale se mai particularizează și prin faptul că se realizează după parcurgerea anumitor faze din derularea proiectelor. Aceasta presupune că obiectivele teritoriale depășesc posibilitățile financiare proprii ale instituțiilor sau persoanelor juridice din regiune. Pentru accesarea proiectelor regionale, se va lua în calcul și faptul că onorarea plăților pentru derularea investițiilor se realizează anticipat de către solicitant, până la verificarea și achitarea cererilor de plată. În opinia mea, dezvoltarea proiectelor regionale este îngreunată de rambursarea cheltuielilor după derularea investițiilor.

f. Diferențierea alocării fondurilor nerambursabile pe regiuni este o altă trăsătură a finanțării dezvoltării regionale. Alocarea diferită a acestora se datorează faptului că nevoile pe categorii de activități și acțiuni sunt diferite de la o zonă la alta și, implicit, de la o regiune la alta; însă finanțarea dezvoltării regionale trebuie să urmărească tocmai reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială între zonele unui stat.

Concluzii:

În finalul acestui studiu, conchid că, în condițiile crizei economice existente în prezent, fondurile alocate de Uniunea Europeană, sub forma finanțării nerambursabile, pot reprezenta mai mult decât o oportunitate; aceasta în contextul în care eliberarea portofoliilor bancare de active riscante va avea nevoie de timp și va determina resurse limitate și, cu siguranță, o întârziere a creditării. Aceste fonduri nerambursabile pot fi folosite în: dezvoltarea și modernizarea întreprinderilor mici și mijlocii, ca pârghie pentru crearea și modernizarea infrastructurii, ca suport al dezvoltării orașelor și satelor, cu scopul realizării politicii sociale și pentru implementarea tehnologiilor. Consider că utilizarea acestor fonduri ar avea însă, în primul rând, ca efect și o creștere a resurselor bugetare și, implicit, a cheltuielilor potențiale. Mai mult decât atât, îmi exprim părerea că singura sursă de finanțare ce poate compensa, în prezent, comprimarea economiei și a încasărilor poate proveni din aceste fonduri nerambursabile.

⁴ www.adrmuntenia.ro/.../strategia_de_inovare_regionala_a_regiunii_s